Moravské zemské muzeum

Houby a ovoce v modelech Josefa Rulíška
katalog k výstavě
Vladimír Antonín, Svatava Kubešová, Karel Sutorý

Brno, 12. 6. – 22. 9. 2007

Houby a ovoce v modelech Josefa Rulíška

Výstava „Houby a ovoce v modelech Josefa Rulíška" je věnována unikátním Rulíškovým modelům z depozitáře botanického oddělení Moravského zemského muzea.

Josef Rulíšek (1867–1944)
Vyučil se řezbářem ve Vídni, pracoval v Králíkách na Severní Moravě a v Brně. Měl dílnu zaměřenou na výrobu modelů podle přírody (firma „Josef Rulíšek – řezbář podle přírody"). Ve spolupráci s Františkem Skyvou vyřezal ve 20. a 30. letech 20. století pro botanické oddělení kolekci téměř 500 dřevěných modelů hub a ovoce. Všechny modely jsou vyřezány z lipového dřeva a kvalitou zpracování i věrností předlohám jsou unikátním dílem.
Dr. **František Skyva** (1880–1966), žák prof. J. Velenovského, byl v letech 1919–1948 kustodem botanických sbírek Moravského zemského muzea a v letech 1947–1948 také ředitelem muzea. Dodával J. Rulíškovi plodnice hub, podle kterých byly modely vyřezávány. V roce 1943 publikoval v odborném časopise muzea článek „Die museale Darstellung der mährischen Pilze", v něm uveřejnil místa nálezů exemplářů hub, podle nichž J. Rulíšek zhotovil vystavované modely.
Kolekce modelů hub je využívána v osvětové a poradenské činnosti houbařské poradny Moravského zemského muzea. Modely ovoce jsou vystavovány pouze výjiměčně.

Seznam odrůd ovoce zpodobněných v dřevěných modelech J. Rulíška:
(čísla odpovídají číslům u fotografií v tomto katalogu)

Jablka
Astrachán bílý
Boikovo
Borovinka (Charlamowski)
Car Alexander
Coxova reneta
Gdanský hránáč
Hedvábné bílé zimní
Jadernička moravská
1 **Jadrnáč ribstonský**
Kalvil bílý zimní
Kardinál žíhaný (šálové)
Kožená reneta zimní
Krasokvět žlutý (americký)
Malinové červené podzimní
Míšeňské
Ontario
Panenské české
Parkerovo (Jadrnáč Parkerův)
Parména letní
Parména zlatá zimní
Peasgoodovo
Reneta blenheimská
2 **Reneta kanadská** (kmínová)
Reneta kasselská
Reneta landsberská
Řehtáč soudkovitý
Ušlechtilé žluté
Vejlímek (štětínské)
Virginské růžové
Hrušně
Charneuská
Máslovka Colomanova
Máslovka Dielova
Máslovka křivice
Muškatelka turecká (zbuzanka)
Pstružka (kropenatka) 3
Švestky
Brněnská
Dolanka
Slíva Jeffersonova 5
Slíva jeruzalémská 7
Třešně
Chrupka germersdorfská 4
Angrešt
Vítězná červená (industrie) 6
Kdoule

19

20

17

18

2

3

4

5

16

15

14

6

7

Seznam hub zpodobněných v dřevěných modelech J. Rulíška:
(čísla odpovídají číslům u fotografií v tomto katalogu)

Agaricus arvensis – pečárka ovčí, *A. campestris* – p. polní, *A. sylvaticus* – p. lesní
Agrocybe dura – polnička tuhá, *A. praecox* – p. raná
Albatrellus cristatus – krásnopórka hřebenitá, *A. ovinus* – k. mlynářka, *A. pes-caprae* – k. kozí noha
Aleuria aurantia – mísenka oranžová
Amanita alba – muchomůrka bílá, *A. caesarea* – m. císařka, *A. ceciliae* – m. šupinatá, *A. citrina* – m. citronová, *A. gemmata* – m. slámožlutá, *A. muscaria* – m. červená, *A. pantherina* – m. tygrovaná, *A. phalloides* – m. zelená, *A. rubescens* – m. růžovka, *A. spissa* – m. šedivka, *A. strobiliformis* – m. šiškovitá, *A. vaginata* var. *lutescens* – pošvatka obecná žlutavá, *A. vaginata* – pošvatka obecná
Armillaria mellea – václavka obecná
17 ***Astraeus hygrometricus*** – **hvězdák vlhkoměrný**
Aureoboletus gentilis – hřib pružný
Boletinus cavipes – hřib dutonohý
Boletus aereus – hřib bronzový, *B. appendiculatus* – h. přívěskatý, *B. calopus* – h. křišť, *B. edulis* – h. smrkový, *B. fechtneri* – h. Fechtnerův, *B. impolitus* – h. plavý, *B. le-galiae* – h. Le Galové, *B. erythropus* – h. kovář, *B. luridus* – h. koloděj, *B. pinophilus* – h. borový, *B. pulverulentus* – h. modračka, *B. albidus* – h. medotrpký, *B. regius* – h. královský, *B. reticulatus* – h. dubový, *B. rhodopurpureus* – h. rudonachový,
10 ***B. rhodoxanthus*** – **h. nachový**, *B. satanas* – h. satan
Bondarzewia mesenterica – bondarcevka horská
Bovista nigrescens – prášivka černavá
Byssonectria lateritia – nedohub cihlový
Calocera viscosa – krásnorůžek lepkavý
Calocybe carnea – čirůvka masová, *C. gambosa* – č. májovka
Calvatia utriformis – pýchavka dlabaná
Cantharellus cibarius – liška obecná, *C. tubaeformis* – l. nálevkovitá
Catathelasma imperiale – náramkovitka císařská
Clathrus ruber – mřížovka červená
15 ***Clavariadelphus ligula*** – **kyj jazýčkovitý**, *C. pistillaris* – k. Herkulův
Clavulina cristata – kuřátečko hřebenité
Clavulinopsis corniculata – kyjovečka růžkovitá, *C. fusiformis* – k. vřetenovitá
Clitocybe phyllophila – strmělka listomilná, *C. clavipes* – s. kyjonohá, *C. gibba* – s. nálevkovitá, *C. incilis* – s. vyhoubená, *C. nebularis* – s. mlženka, *C. odora* – s. anýzka, *C. tuba* – s. trubkovitá
Clitopilus prunulus – mechovka obecná
Conocybe rickenii – čepičatka Rickenova, *C. tenera* – č. útlá
Coprinus atramentarius – hnojník inkoustový,
C. comatus – **h. obecný**, *C. micaceus* – h. třpytivý 11
Cortinarius balteatus – pavučinec statný, *C. cinnabarinus* – p. rumělkový, *C. croceus* – p. šafránový, *C. firmus* – p. křepký, *C. orellanus* – p. plyšový, *C. phoeniceus* – k. hnědočervený, *C. purpurascens* – p. načervenalý, *C. rufoolivaceus* – p. hnědoolivový, *C. subbalteatus* – p. lemovaný, *C. trivialis* – p. osikový, *C. varius* – p. různý, *Cortinarius* sp. – pavučinec
Craterellus cornucopioides – stroček trubkovitý
Crepidotus variabilis – trepkovitka měnlivá
Cyathus striatus – číšenka rýhovaná
Cystoderma amianthinum – zrnivka osinková, *C. carcharias* – z. žraločí, *C. cinnabarinum* – z. rumělková, *C. granulosum* – z. obecná
Daedalea quercina – síťkovec dubový
Entoloma aprile – závojenka dubnová, *E. clypeatum* – z. podtrnka, *E. conferendum* – z. pastvištní, *E. sinuatum* – z. olovová, *E. prunuloides* – z. mechovkovitá, *E. rhodopolium* – z. vmáčklá, *E. saundersii* – z. Saundersova, *E. vernum* – z. jarní, *Entoloma* sp. – závojenka
Fistulina hepatica – pstřeň dubový
Flammulina velutipes – penízovka sametonohá
Fomes fomentarius – **troudnatec kopytovitý** 19
Galerina marginata – šupinovka jehličnanová
Ganoderma lucidum – lesklokorka lesklá
Gautieria otthii – smržovec Otthův
Geastrum pectinatum – hvězdovka dlouhokrká, *G. quadrifidum* – h. smrková,
G. rufescens – **h. červenavá** 18
Gloeophyllum odoratum – anýzovník vonný, *G. sepiarium* – trámovka plotní
Gomphidius glutinosus – slizák mazlavý
Gomphus clavatus – stročkovec kyjovitý

13

12

11

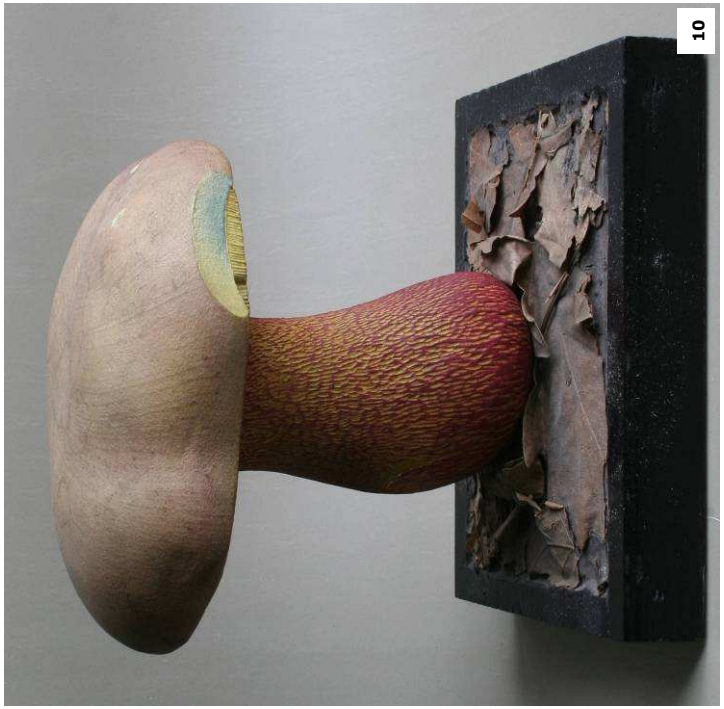

10

Gymnopilus junonius – šupinovka nádherná, *G. picreus* – š. poprášená
Gymnopus dryophilus – p. dubová, *G. fusipes* – p. vřetenonohá, *G. peronatus* – p. hřebílkatá, *Gymnopus* sp. – penízovka
Gyrodon lividus – podloubník siný
Gyromitra esculenta – ucháč obecný, *G. gigas* – u. obrovský
Gyroporus castaneus – hřib kaštanový
Hebeloma claviceps – slzivka kyjonohá, *H. crustuliniforme* – s. oprahlá, *Hebeloma* sp. – slzivka
Helvella acetabulum – kališník obecný, *H. crispa* – chřapáč kadeřavý, *H. lacunosa* – ch. jamkatý, *H. macropus* – stopečka pýřitá
Hericium flagellum – korálovec jedlový
Hirneola auricula-judae – ucho Jidášovo
Hydnum repandum – lošák zprohýbaný, *H. rufescens* – l. ryšavý
Hygrocybe conica – voskovka kuželovitá, *H. miniata* – v. krvavá, *H. obrussea* – v. zlatožlutá, *H. virginea* – v. panenská
Hygrophoropsis aurantiaca – lištička pomerančová
Hygrophorus agathosmus – šťavnatka vonná, *H. eburneus* – š. slonovinová, *H. erubescens* – š. načervenalá, *H. gliocyclus* – š. slizoprstená, *H. hypothejus* – š. pomrazka, *H. lucorum* – š. modřínová, *H. marzuolus* – š. březnovka, *H. olivaceoalbus* – š. olivově bílá, *H. poetarum* – š. básnická, *H. pudorinus* – š. oranžová, *H. russula* – š. holubinková
Hypholoma fasciculare – třepenitka svazčitá, *H. sublateritium* – t. cihlová
Hysterangium graveolens – loupavka mřížovkovitá
Chalciporus piperatus – hřib peprný
Choiromyces venosus – bělolanýž obecný
Chroogomphus rutilus – slizák lepkavý
Inocybe fastigiata – vláknice kuželovitá, *I. mixtilis* – v. pomíchaná, *I. whitei* – v. zardělá
Inonotus hispidus – rezavec štětinatý, *I. radiatus* – r. lesknavý
Ischnoderma resinosum – smolokorka buková
Kuehneromyces mutabilis – opeňka měnlivá
Laccaria amethystea – lakovka ametystová, *L. laccata* – l. laková
Lacrymaria lacrymabunda – křehutka sametová
20 ***Lactarius deliciosus*** – **ryzec pravý**, *L. glaucescens* – r. zelenající, *L. hysginus* – r. odporný, *L. chrysorrheus* – r. zlatomléčný, *L. lignyotus* – r. černohlávek, *L. mitissimus* – r. oranžový, *L. piperatus* – r. peprný, *L. pyrogalus* – r. palčivý, *L. quietus* – r. dubový, *L. rufus* – r. ryšavý, *L. sanguifluus* – r. krvomléčný, *L. scrobiculatus* – r. ďubkovaný, *L. serifluus* – r. syrovátkový, *L. torminosus* – r. kravský, *L. turpis* – r. šeredný, *L. uvidus* – r. vodnatý, *L. volemus* – r. syrovinka, *Lactarius* sp. – ryzec
Laetiporus sulphureus – sírovec žlutooranžový
Leccinum griseum – kozák habrový, *L. holopus* – k. bílý, *L. nigrescens* – k. dubový, *L. rufum* – křemenáč osikový, *L. scabrum* – kozák březový, *L. versipelle* – křemenáč březový
Lentinus tigrinus – houževnatec tygrovaný
Leotia lubrica – patyčka rosolovitá
Lepiota cristata – bedla hřebenitá, *L. erminea* – b. hranostajová
Lepista flaccida – strmělka přehrnutá, *L.* nuda – čirůvka fialová
Leucoagaricus leucothites – bedla zardělá
Leucocoprinus cretaceus – bedla křídová
Leucocortinarius bulbiger – bělopavučinec hlíznatý
Leucopaxillus giganteus – běločechratka obrovská
Lycoperdon pyriforme – pýchavka hruškovitá
Lyophyllum decastes – líha nahloučená, *L. ulmarium* – l. jilmová
Macrolepiota procera – bedla vysoká, *M. puellaris* – b. dívčí, *M. rachodes* – b. červenající
Marasmius fissipes – špička rýhonohá, *M. oreades* – š. obecná, *M. scorodonius* – š. česneková, *M. wynneae* – š. Wynneové
Melanogaster variegatus – černoušek pestrý
Melanoleuca grammopodia – tmavobělka rýhonohá
Meripilus giganteus – trsnatec obrovský
Microstoma protracta – ohnivec zimní
Morchella conica – smrž špičatý, *M. elata* – s. vysoký, *M. esculenta* – s. obecný, *M. semilibera* – s. polovolný
Mutinus caninus – psivka obecná
Mycena galericulata – helmovka tuhonohá, *M. polygramma* – h. rýhonohá, *M. pura* – h. ředkvičková, *Mycena* sp. – helmovka
Mycenastrum corium – škárka hvězdicovitá
Naucoria melinoiddes – kržatka oděná
Otidea leporina – ouško zaječí
Panaeolus papilionaceus – kropenatec motýlovitý

Panellus stypticus – pařezník obecný
Panus lecomtei – hlíva chlupatá
Paxillus atrotomentosus – čechratka černohuňatá, *P. involutus* – č. podvinutá
Phaeolus schweinitzii – hnědák Schweinitzův
Phallus hadriani – hadovka valčická,
14 ***P. impudicus*** – **h. smrdutá**
Phellinus igniarius – ohňovec obecný
Pholiota aurivella – šupinovka zlatozávojná, *P. flammans* – š. ohnivá, *P. gummosa* – š. gumovitá, *P. spumosa* – š. borová, *P. squarrosa* – š. kostrbatá
Piptoporus betulinus – březovník obecný
Pleurotus dryinus – hlíva dubová, *P. ostreatus* – h. ústřičná
Pluteus atricapillus – štítovka jelení, *P. pellitus* – š. bílá, *P. salicinus* – š. vrbová
Polyporus squamosus – choroš šupinatý, *P. umbellatus* – ch. oříš
Porphyrellus porphyrosporus – hřib nachovýtrusý
Psathyrella piluliformis – křehutka vodomilná, *P. spadicea* – k. hnědá
Pseudohydnum gelatinosum – rosolozub huspenitý
Ptychoverpa bohemica – kačenka česká
Ramaria aurea – kuřátka zlatá
Ramariopsis kunzei – kuřinec Kunzeův
Rhizopogon roseolus – kořenovec načervenalý
Rhodocollybia buryracea f. *asema* – penízovka kuželovitá, *R. butyracea* f. *butyracea* – p. máslová
Rozites caperata – sluka svraskalá
Russula adusta – holubinka osmahlá, *R. aeruginea* – h. trávozelená, *R. albonigra* – h. černobílá, *R. alutacea* – h. podrusá,
8 ***R. aurea*** – **h. zlatá**, *R. azurea* – h. azurová, *R. badia* – h. brunátná, *R. citrina* – h. citronová, *R. columbaria* – h. holubí, *R. cyanoxantha* – h. namodralá, *R. delica* – h. bílá, *R. densifolia* – h. hustolistá, *R. emetica* – h. vrhavka, *R. fellea* – h. žlučová, *R. foetens* – h. smrdutá, *R. nigricans* – h. černající, *R. ochroleuca* – h. hlínožlutá, *R. paludosa* – h. jahodová, *R. pectinata* – h. hřebenitá, *R. rigida* – h. bukovka, *R. sanguinea* – h. krvavá, *R. vesca* – h. mandlová, *R. virescens* – h. nazelenalá, *R. xerampelina* – h. révová
Sarcodon imbricatus – lošák jelení
Sarcoscypha coccinea – ohnivec šarlatový
9 ***Sarcosphaera crassa*** – **baňka velkokališná**
Scleroderma citrinum – pestřec obecný, S. *verrucosum* – p. bradavičnatý
Sclerotinia tuberosa – hlízenka sasanková
Sparassis crispa – kotrč kadeřavý
Spathularia flavida – lopatička kyjovitá
Strobilomyces floccopus – **šiškovec šiškovitý** 13
Stropharia aeruginosa – límcovka měděnková, *S. albocrenulata* – l. vroubkovaná, *S. melanosperma* – l. černovýtrusá
Suillus bovinus – klouzek kravský, *S. granulatus* – k. zrnitý, *S. grevillei* – k. sličný, *S. luteus* – k. obecný, *S. placidus* – k. bílý, *S. variegatus* – k. (hřib) strakoš, *S. viscidus* – k. slizký
Taphrina pruni – puchýřnatec slívový
Thelephora terrestris – plesňák zemní
Trametes hirsuta – outkovka chlupatá, *T. suaveolens* – o. vonná, *T. zonata* – o. pásovaná
Tremella foliacea – rosolovka listovitá
Tremiscus helvelloides – rosolovec červený
Tricholoma acerbum – čirůvka hořká, *T. albobrunneum* – č. bělohnědá, *T. album* – č. bílá, *T. aurantium* – č. oranžová, *T. columbetta* – č. holubičí, *T. flavovirens* – č. zelánka, *T. focale* – č. límcová, *T. fulvum* – č. žlutohnědá, *T. imbricatum* – č. střechovitá, *T. portentosum* – č. havelka,
T. saponaceum – **č. mýdlová**, 21
T. sejunctum – č. odlišná, *T. sulphureum* – č. sírožlutá, *T. terreum* – č. zemní, *T. ustale* – č. osmahlá, *T. virgatum* – č. žíhaná
Tricholomopsis rutilans – šafránka červenožlutá
Tuber aestivum – lanýž letní, *T. melanosporum* – lanýž černovýtrusý
Tulostoma brumale – palečka zimní
Tylopilus felleus – hřib žlučník
Verpa conica – kačenka náprstkovitá
Volvariella speciosa – kukmák okázalý, *V. speciosa* var. *gloiocephala* – k. okázalý slizohlavý
Xerocomus badius – suchohřib hnědý, *X. chrysenteron* – s. žlutomasý, *X. rubellus* – s. červený, *X. subtomentosus* – s. plstnatý
Xeromphalina campanella – kalichovka zvonečková
Xerula radicata – penízovka kořenující
Xylaria hypoxylon – **dřevnatka parohatá**, 16
X. polymorpha – d. mnohotvárná

8

9